

3. Расторгуева Н. И. Использование пиктограмм для развития навыков словообразования у детей с общим недоразвитием речи // *Логопед* / Н. И. Расторгуева. – 2008. – №2. – С. 50-53.
4. Савушкина Е. Н. Словообразовательные игры на логопедических занятиях // *Логопед* / Е. Н. Савушкина. – 2012. – №2. – С. 44-48.
5. Туманова Т. В. Формирование готовности к словообразованию у дошкольников с общим недоразвитием речи // *Дефектология* / Т. В. Туманова. – 2001. – №4. – С. 68-76.
6. Уварова Т. Б. Обучение словообразованию дошкольников с ОНР // *Логопед* / Т. Б. Уварова. – 2009. – № 5. – С. 48-60.

УДК 613.72 : 376.1 – 056.264

М. І. Вихристюк

студентка спеціальності
«Корекційна освіта. Логопедія»

В. М. Андросова

старший викладач
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТХВИЛИНОК НА ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

У статті висвітлено особливості застосування фізкультхвилинок на логопедичних заняттях та розглянуто їх вплив на організм дитини.

В статье раскрыты особенности применения физкультминутки на логопедических занятиях и рассмотрено их влияние на организм ребёнка.

The article highlights the features of the application fizkultvylynok in speech therapy sessions and examined their effects on the child.

Ключові слова: фізкультхвилинка, психогімнастика, корекційна робота, логопедичні заняття.

Ключевые слова: физкультминутка, психогимнастика, коррекционная работа, логопедические занятия.

Key words: fizkultmynutka, psyhohimnastyka, correction, speech therapy sessions.

Постановка проблеми. Дослідження вчених свідчать про те, що чим краще у дитини розвинута моторика, тим краще у неї буде розвинуте мовлення (В. М. Бехтерев, Г. А. Волкова, М. М. Кольцова). Тому стимулювати мовленнєвий розвиток дітей шляхом застосування фізичних вправ є дуже важливим, і вчитель-логопед повинен приділяти цьому особливу увагу.

В результаті багаторічних спостережень за 4-7 -річними дітьми, що мають порушення мовлення, в процесі корекційної роботи, науковці переконалися в тому, що дрібну моторику пальців рук, моторику артикуляційного апарату набагато ефективніше можна розвивати паралельно із розвиненням загальної моторики. Положення про кореляцію ручної моторики й мовлення розробляли В. Бехтерев, Д. Селлі. Зв'язок моторики, пізнавальної діяльності й мовлення висвітлювали у своїх роботах вчені Л. Виготський, М. Бернштейн, Б. Ананьєв, А. Валонн, Дж. Брунер [6, с.19].

Психіатр В. Гіляровський вбачав у затримці мовленнєвого розвитку частковий прояв загального недорозвинення моторики. А. В. Лубовський указував на теоретичне та практичне значення розкриття взаємовпливів рухового аналізатора та словесної системи.

Дослідження М. Кольцової, О. Лурії та інших нейрофізіологів свідчать про те, що у структурі мовленнєвого розвитку важливого значення має оцінка рухових порушень, оскільки виключна роль у розвитку вищої нервової діяльності та психічних функцій людини в цілому належить руховому аналізатору [2, с. 219].

У спеціальній літературі зазначається, що у багатьох дітей з мовленнєвою патологією є відхилення в стані загальної і дрібної моторики, особливо це проявляється у дітей з дизартрією, ринолалією, заїканням (Г. А. Волкова, 1985; Н. С. Жукова, О. М. Мастюкова, Т. Є. Філічева, 1990; Є. В. Оганесян, 1983; та ін.). У зв'язку з цим автори підкреслюють необхідність спеціальної роботи з розвитку та корекції порушень рухової сфери у дітей з мовленнєвими розладами. Ця робота може проводитися паралельно з іншими корекційними заходами, а також може бути безпосередньо включена в процес логопедичного та корекційно-виховного впливів на дітей, які страждають мовленнєвими порушеннями.

Мета статті: вивчення особливостей застосування фізкультхвилинок на логопедичних заняттях та розглянути їх вплив на організм дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Терміном «фізкультхвилинка» прийнято позначати короточасні серії фізичних вправ, що використовуються в основному для активного відпочинку.

Вони розвивають уяву дітей, навчають їх перевтілюватись у різні образи, збагачують та урізноманітнюють мовлення, вдосконалюють рухи, сприяють збереженню та зміцненню здоров'я [1, с. 28].

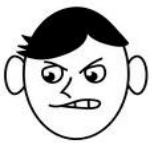
Фізкультурхвилинка може проводитися з музичним супроводом, з елементами само-масажу, релаксації, психогімнастики та іншими засобами, що допомагають відновити оперативну працездатність. Доцільно буде використовувати ігри різних народів, твори усної народної творчості, при необхідності вони адаптуються з урахуванням мовленнєвих можливостей дітей.

Умовно всі фізкультурхвилинки можна розділити на вправи без мовленнєвого супроводу і з мовленнєвим супроводом.

Серед вправ без мовленнєвого супроводу виділяються рухи, що виконуються стоячи, сидячи або лежачи, вправи з елементами йоги – гімнастики і психогімнастики. Проводяться вони, як правило, на початковому етапі навчання з метою не тільки переключити дітей на інший вид діяльності, а й організувати їх увагу, навчити правильно і точно виконувати завдання дорослих.

Керівна роль логопеда особливо важлива при проведенні фізкультурхвилинки з використанням елементів релаксації і психогімнастики. Дуже важливий у цьому випадку підбір музичного супроводу і текстів.

Вправи з елементами психогімнастики проводяться в будь-якому періоді навчання. Це можуть бути завдання на зображення окремих емоцій за допомогою міміки, жестів, пантоміми. Наприклад, для вираження гніву пропонується гра-етюд «Хлопчики посварилися» (для дітей 4-5 років). Хлопчики дуже розсердилися, вони зсунули брови, розмахують руками, наступають один на одного, ось-ось поб'ються [5, с. 102].

На наступному занятті запропонувати гру «Хлопчики помирилися»: губи розтягнуті в посмішку, брови розслаблені.

Вправи з мовленнєвим супроводом можна умовно поділити на мовленнєві ігри фонетичної і лексико-граматичної спрямованості, які включаються відповідно у заняття з формування звуковимови або лексико-граматичних категорій.

Спостереження науковців дозволяють зробити висновок, що діти, які мають загаль-

не недорозвинення мови, в процесі колективних ігрових дій під час фізкультурхвилинки стають більш впевненими, моторно активними, засвоюють правила ігор, які потім переносять в самостійну ігрову діяльність.

Фізкультурхвилинки включаються до занять логопедів, вчителів, вихователів, музичних керівників та інших спеціалістів. До комплексу фізкультурхвилинок має входити не менше 3-4 вправ, кожна з яких повторюється 4-6 разів. Загальна тривалість фізкультурхвилинок не має перевищувати одну-дві хвилини [3, с. 18].

Найбільш сприятливим часом для проведення фізкультурхвилинок слід вважати перехід між етапами роботи на одному занятті, коли потрібно перевести увагу дітей з однієї діяльності на іншу або другу половину заняття, коли вихователь помічає стомлення дітей. В той же час потрібно враховувати, що при великій зацікавленості дітей до заняття, особливо коли використовуються наочні посібники, фізкультурхвилинка може і перешкодити успішному його проведенню.

При проведенні фізкультурхвилинок логопеду слід так вибрати місце, щоб кожна дитина бачила його обличчя, і могла повторювати за ним мімічні рухи і артикуляцію. Логопед, у свою чергу, повинен добре бачити кожну дитину, щоб оцінити якість виконання рухів, ритм, плавність, узгодженість рухів з промовою.

Узагальнюючи та систематизуючи дослідження Є. Вільчковського, Т. Дмитренко, Н. Ноткіної, Г. Лескової, можна визначити особливості застосування фізкультурхвилинки:

- ✓ перед знайомством з фізкультурхвилиною необхідно обговорити її зміст, відпрацюючи необхідні жести, комбінації пальців, руху. Це не тільки дозволить підготувати дітей до правильного виконання вправ, але і створить необхідний емоційний настрій;
- ✓ вправи повинні бути знайомі дітям і прості по виконанню; вони повинні охоплювати в основному великі м'язові групи;
- ✓ виконувати вправи слід разом з дітьми, при цьому демонструючи власну захопленість грою у формі фізкультурхвилинок;
- ✓ вимовляти тексти фізкультурхвилинки логопед повинен максимально виразно: то, підвищуючи, то, знижуючи голос, роблячи паузи, підкреслюючи окремі слова, а рухи виконувати синхронно з текстом або в паузах;

- ✓ при повторних проведеннях фізкультхвилинок діти нерідко починають вимовляти текст частково (особливо початок чи закінчення фраз). Поступово текст розучується напам'ять, діти вимовляють його цілком, співвідносячи слова з рухами;
- ✓ зміст фізкультхвилинок треба варіювати в залежності від характеру та умов проведення конкретного заняття, а не давати її заздалегідь цілком складену на весь тиждень для будь-якого заняття;
- ✓ вправи мають узгоджуватися з видом і тематикою занять, характером діяльності [4, с. 37-38].

З усього вище викладеного можна визначити, що фізкультхвилинки несуть в собі цілий комплекс корекційних завдань:

- ✓ знімають напругу після вивчення нового матеріалу, коли була потрібна максимальна концентрація довільної уваги і пам'яті;
- ✓ розвивають пам'ять, увагу, емоції;
- ✓ сприяють розвитку дихання;
- ✓ закріплюють вимову окремих звуків мовлення;
- ✓ розвивають просодичну сторону мовлення.

Висновки. Отже, фізкультхвилинки є ефективним засобом відновлення розумової працездатності, запобігають розвитку втоми, порушенню постави, знижують статичне навантаження і позитивно впливають на дитячий організм. Застосування фізкультхвилинок на логопедичних заняттях сприяє підвищенню уваги та активності дітей, поліпшенню засвоєння ними корекційного матеріалу.

Особливо важливо застосовувати фізкультхвилинки у роботі з дітьми, в яких мовленнєві порушення поєднуються з відхиленнями загальної та дрібної моторики. При їх систематичному виконанні коригуються вади мовлення, активізується словниковий запас, а також природно і ненав'язливо розвивається м'язова активність.

Однак, в спеціальній літературі недостатньо висвітлюється питання про використання фізкультхвилинок в системі корекційної логопедичної роботи, хоча особливості рухової сфери дітей з мовленнєвими порушеннями відзначають практично всі дослідники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костирко Н. Фізкультура з віршованим супроводом / Н. Костирко // Дошкільне виховання, 2005, - №4. - с. 28-29.

2. Лопатіна Г. О. Формування дрібної пальцевої моторики у дітей із загальним недорозвиненням мовлення / Г. О. Лопатіна // Зб. наук. пр. Бердян. держ. педаг. ун-ту: Педагогічні науки. - Бердянськ: БДПУ, 2009. - № 1. - с. 218-224.
3. Поліщук О. Дві хвилинки здоров'я. Фізкультхвилинки на заняттях / О. Поліщук // Дошкільне виховання, 2003. - №11. - с. 18-19.
4. Система роботи з психофізичного розвитку дитини / Авт.-упор, В. В. Єфремова. - Тернопіль: Мандрівець, 2006. - 160с.
5. Шашкина Г. Р. Логопедическая работа с дошкольниками: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Г. Р. Шашкина, Л. П. Зернова, И. А. Зимина. М.: Академия, 2003. - 240 с.
6. Шашкина Г. Р. Логопедическая ритмика для дошкольников с нарушениями речи / Г. Р. Шашкина. - М.: Академия, 2005. - 192 с.

УДК 376.1-056.264:611.9-053.6

Ю. А. Вовк

студентка спеціальності
«Корекційна освіта. Логопедія»

О. Я. Кривцова

к. п. н., викладач
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ СОМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДЛІТКІВ ІЗ ЗАЙКАННЯМ

У статті розглянуто особливості соматичного розвитку підлітків із зайканням. Проаналізовано вплив негативних чинників навколишнього середовища на фізичний розвиток підростаючого покоління.

В статье рассмотрены особенности соматического развития подростков с заиканием. Проанализировано влияние неблагоприятных факторов окружающей среды на физическое развитие подрастающего поколения.

This paper reviews the features of somatic development of teenagers with stuttering. Analyzed the impact of adverse environmental factors on the physical development of growing generation.

Ключові слова: фізичний розвиток, антропометричне обстеження, підлітки, зайкання.

Ключевые слова: физическое развитие, антропометрическое обследование, подростки, заикание.

Keywords: physical development, anthropometric survey, teenagers stuttering.